

Disputatio juridica inauguralis de jure civis et peregrini

<https://hdl.handle.net/1874/343304>

46.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
JURE CIVIS ET PEREGRINI.

QUAM
PRÆSIDE DEO TER OPT. MAX.
Ex Auctoritate Magnifici D. Rectoris,
JOANNIS GEORGII GRAEVII

Politices, Eloquentiæ, & Historiarum Professo-
ris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimaque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in UTROQUE JURE Honoribus & Privilegiis
ritè ac legitime consequendis,

Ventilanda proponit

CORNELIUS ANTONIUS WACHENDORFF, Clivò-Clivensis.

Ad diem . Januarii horâ locòque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clò lcc xci.

Magnifico, Prenobili, Excellentissimoque Domino

DN. JOHANNI DE BEYER, Serenissimi ac Potentissimi Electoris Brandenburgici, &c. &c. in Ducatu Cliviæ & Comitatu Marchæ Consiliario intimo, Vice-Cancellario, magnorumque negotiorum Ministro.

NEC NON

Nobilissimis, Amplissimis, Consultissimis, Gravissimisque VIRIS,

DN. WILHELMO RYFF, J. U. D. Sereniss. ac Potentiss. Electoris Brandenb. &c. &c. Consiliario, Civitatum & Præfecturarum Clivorum ac Griethausæ Judici.

DN. JOHANNI THEODORO } J. U. Doctoribus. Illi
SCHMITZ, } Civitatis Clivorum jam
DN. ARNOLDO HERMANNO } aliquoties Consuli, pri-
vonder PORTZEN, } mariarumque civita-
tum Ducatus Cliviæ Syndico, Huic Equestris Ordinis
itidem Syndico.

UT ET

Nobilissimo, Doctissimo ac Spectabili VIRO,

DN. LUDOVICO WACHENDORFF, Perillustri, Nobilioris liberæ ac secularis Abbatix Bedburensis Quæstor.

*D. D. Patronis, Fautoribus, ac Parenti suo
has primitias inaugurales*

Submitte offert ac inscribit

C. A. WACHENDORFF.

DISPUTATIO JURIDICA

INAUGURALIS

DE

JURE CIVIS ET PEREGRINI.

CANDIDO LECTORI S.

Vanquam temeritatis nonnulli meos de tantâ re, tot tantisque viris dissentientibus, arguant conatus; nihil moror; hanc enim, utpote plurimorum, (non dicam omnium) quæ tractantur, jurium fundamentum potius, defendendam elegi, non ut omnia, quæ de eâdem dici ac observari debeant, mihi propositurus videar, aut, quod nullus eam eò, quò oportuit fundamentò, tradiderit, me omnia solidè dicturum mihi arroganter tribuam; sed, quia constituti atque moris est, specimen ut edant aliquod, quibus de jure respondendi facultas publica concedetur: Sciant dissentientes, me id non acturum (cui faciendò par non sum) quò illorum suspectam facerem eruditionem; sed, eandem mihi concedendo, quam illi sibi sumserè injudicando libertatem, nomina illorum vix apponam, dicam autem quod sentio, & dicam brevius quàm res tanta dici possit, idque duabus sectionibus complectar.

SECTIO PRIMA.

DE CIVE ET PEREGRINO.

§. 1. **R**erum universi creator Deus ter optimus Max. ut primùm homines juxta sanctissimam suam perfectissimamque intentionem ac immutabilem voluntatem creavit, eam ipsam, quatenus rationis lumine aut revelatione declaravit, pro lege inviolabili dedit omnibus hominibus, nullique per dispensationes ei quidquam detrahare concessit.

§. 2. Quæ lex seu intentio Dei immota, ut perfectissima est, ita ad summum perfectissimumque bonum ducit ejus necessaria observatio.

§. 3. Ut autem hâc lege uti possent homines, media, quibus ad illum finem perveniant, consecuti sunt; præditi namque sunt facultate eam intelligendi ac exequendi; tum *natura quandam inter illos constituit cognationem* per l. 3. ff. de just. & jur. talem scil. convivendi necessitudinem, quâ totum genus humanum una aliqua fuerit civitas seu societas, *humana dicta*; quæ ab ipsâ naturâ constituta, ab eâdem originem traxit, §. 13. *Inst. de Rer. div.* juxta edit. Genevensis: sic inquit Cicero; *Eadem natura vi rationis hominem conciliat homini, & ad orationis & ad vitæ Societatem, ingeneratque imprimis precipuum quendam amorem in eos qui procreati sunt.* Lib. 1. de offic. quæ verba tamen distinctè sunt interpretanda.

§. 4. Ponamus nobis ante oculos primorum parentum nostrorum societatem jam in Paradisò, nec sine ullò ordine, constitutam; prius manifestum est (*confer supr. §. 1.*) ex sanctissimâ Dei circa eorum creationem intentione, cultum sui, ejus conservationem, maris atque foeminae conjunctionem volente; posterius ex Gen. II. 18. verb. *auxilium ipsi commodum.* Eadem etiam pura Societas lapsu deformata atque impura facta, non poterat, quæ Deus dederat, jura maculare aut mutare, sed firma ea, quæ in Paradisò jam fuerant steterè, atque immutabilia, prout ejus intentio est, manserunt; verum enim verò usus eorum atque exercitium longè difficiliora fecit.

§. 5. Quæ, ergo, summâ ope nitendum fuit, facta atque tecta fervare, ac quò mentes actionesque hominum intra istius justitiæ terminos contineantur; ut omnium, qui subinde nati erant, hominum mores juxta eam unicam normam atque regulam construantur: Hinc Cic. d. lib. dicit. *Nihil autem est amabilius, nec copulativius, quàm morum similitudo bonorum, in quibus enim eadem studia sunt, eadem voluntates, in his fit, ut æque quisque alterò delectetur ac seipso.*

§. 6. Sic ea, quæ antea necessitatis quidem erant, naturæ jura, sed quæ facile secuti primi nostri parentes, post lapsum nihilominus necessitatis manserunt. d. auth. *Necessitatem, ait, propositam esse, ad res eas parandas, tuendasque, quibus actio vitæ continetur, ut & societas hominum, conjunctioque servetur: Quamvis invito homines ad ea servanda arctius adduci, atque ad illa tuenda imperiò aliquò opus fuit, ex necessitate mediæ; homo enim, quamvis sciat jura obligare, non oritur tamen illa necessitas parendi se ipso, quam sibi proinde imponere nequit; illud innuunt verba Pomponii in l. 2. §. 13. ff. de Orig. Jur.*

§. 7. Sed cui illud imperium delatum est, quod & summa potestas dicitur? Dicendum foret cuilibet; cui tamen assentiri nequeo, nisi quatenus se quis tuetur cum moderamine inculpatae tutelæ, ne simul illa absurda, homicidia, latrocinia &c. concedam esse licita; aut subditum cum imperante confundam: Verùm an non illi concessum voluit imperium, cui plures corporis vires concessit, uti Brennus Gallorum Dux apud Plutarchum ait, quòd juri naturali nihil convenientius sit, quàm fortiosem imperare infirmiori? Brevibus tamen respondeo negando. Quia (1.) Potestas, quæ in administrandâ justitiâ consistit, non in corporis, sed mentis facultate consistit. (2.) Illa concessio in experiendis viribus atque fortitudine suppeditaret remedium ad homines perdendos non conservandos. (3.) Quòd si corporis vires inspicerentur, jam bruta, quæ vires humanas longè superant, imperium haberent & (4.) non humanum, sed ferarum esset regimen, quippe illa fera prævalet, quæ reliquis validior est; atque in illis id consistere potest, quia ex victu contenti, in alios prærogativam non quærunt, contra in hominibus. Quinimò

6 DISPUTATIO JURIDICA

(5.) Robur non tribuit imperium, cum illud sit temporaneum, atque tolli possit: Decidit hoc Plinius ad Trajan. in Paneg. verb. *Non, nisi inter pecudes, inter homines natura jus valentiori tribuit.*

§. 8. Dicam ergo, quod sentio; Aut hæc potestas est uni homini, aut pluribus, aut omnibus concessa, quartus gradus non est: Non uni, quia *natura omnes homines æquales fecit. l. 32. ff. de R. J.* & quæ unicuique facultates dedit in suas actiones tantum, non aliorum, quod itidem à Jurisconsultis probatur *arg. l. ult. ff. de colleg. & corp. quæ de uno, eadem de pluribus dicta sunt*; unicum ergo superest; summam potestatem seu imperium competere universo humano generi; atque hæc est societas humana, cui cura in homines à Deo commissa; nec moveor, quod fortè ab initio hæc potestas non fuerit exercita; distinguendum enim velim inter id, quod juris naturalis sit, & quid ab initio sit exercitum.

§. 9. Quæ societate accrescente, variæ familiæ varia etiam diffusa loca occupare cœperunt, utpote nullius; exinde autem factum est societatem humanam difficillimè potuisse in sua membra suam exercere potestatem, sed cœpit in plures dividi societates; non ineleganter hic iterum Cic. d. lib. *Prima societas in ipso conjugio est, proxima in liberis; deinde una domus, communia omnia: id autem est principium urbis, & quasi seminarium Reipublicæ. Sequuntur fratrum conjunctiones, post consobrinorum, sobrinorumque: qui cum una domo jam capi non possint, in alias domos, tanquam in colonias exeunt: sequuntur connubia & affinitates, ex quibus etiam plures propinqui: quæ propagatio & soboles origo est Rerumpublicarum: Hæc homo ethnicus.*

§. 10. Non parùm ad divisionem quoque fecit confusio linguarum Babylonica; verùm etiam tunc ea, quæ universæ data est, in societate divisâ lex suum retinet momentum, quanquam illa facultas agendi, quod homines voluere, nec à Deo adhuc restricta, per has civitates sive earum administratores subinde limitata, atque jus aliquod proprium suæ civitati commodum, sit sancitum; Hoc appellare liceat *jus civile. Quod neque in totum à naturali, vel Gentium jure recedit, nec per omnia ei servit, sed cum aliquid addimus vel detrahimus, juri communi jus proprium seu civile efficitur. Ulp. in l. 6. ff. de just. & jur.* Hinc cum naturali jure omnium civitatum membra teneantur, civili jure tantum ejus civitatis membra obligantur;

ut

ut extra territorium jus dicenti impune non pareatur. l. ult. ff. de jurisdictione. l. 2. in fin. ff. ne quis eum qui in jus &c. Hoc jus intra territorium (potius adhuc in sua membra) jus manet; extra territorium (seu in extraneos) ejus loco sunt arma; potestas jubendi in sua civitate imperium, extra eam bellum dicitur.

§. 11. Illud imperium cum olim universo generi humano competit in singulos, non singulis jus in omnia; postmodum administratio hanc imperio in qualibet societate per unum, per optimates vel per omnes ante fixas adhuc sedes, occupataque territoria, imperium hoc tantum consistebat in personas seu membra istius societatis, ad eoque, qui aliquando penes has morati sunt, non tenebantur ut cives seu subditi istius civitatis, sed ut peregrini omnino habiti sunt; nullaque ipsorum civiliter contrahebatur obligatio.

§. 12. Verum postquam societates territoria animo perpetuo occuparunt, fixeruntque sedes suas, jam leges territorii ligaverunt & ratione personarum, seu quatenus sunt membra, & ratione territorii, quatenus in territorio sunt cives; peregrinos vero non aliter, quam si in territorio reperiantur.

§. 13. Describo civitatem, quod sit; cœtus diversarum familiarum in unum collectus juris utendi gratia: Cives sunt ejus membra; specialius sunt membra parentia, ad differentiam ejus, qui summas tenet; de his autem ago qui parent occupato territorio; atque illos arg. l. 17. ff. de stat. hom. omnes, qui in territorio fixas tenent sedes, reliquos peregrinos dicam; sive hi peregrinentur, sive alio in territorio morentur, non habitandi aut perpetuo manendi causa, neque hic distinguam cum Romanis antiquis inter cives Romanos & municipes, inter originarios & assumptos, sed tales inquam, qui, prout ante occupatum territorium fuerunt membra civitatis, etiam nunc post occupationem ei perpetuo inhabitant.

§. 14. De his quaeri solet: *Primo*; an, si extra territorium proprium sint, desinant esse cives & fiant peregrini, cum duarum potestatum subditi esse nequeant, imprimis si quandoque contraria jubeant, vel hostes sint, quod & Servator noster allegat Matth. vi. 24. sed Respondeo; quantum ad actus illos, qui competunt ex perpetuitate domicilii, cives nihilominus manent & subditi, quantum vero ad actus qui ex praesentia in territorio nascuntur ejus, consideratur subditus, cujus in territorio reperitur.

§. 15. *Secundò*: An civis civitatem deserere possit? Cùm ante occupatum territorium, quòcunque locorum fuerit, semper subditus fuit, neque juri illi renunciare, aut quod origine habuit, mutare potuit: Respondeo; sint hæc ita, nec potuerit olim deserere suam ac in aliam se conferre societatem ex allegatis; Verùm quia hodiè jus civitatis non tribuitur origini; sed domicilio, quod ex institutò est, & mutari potest; cùm cesset ratio originis allegata; unde si quis habitet in locò originis, non propter illam originem est civis illius civitatis, sed quia ibi fixas habet sedes; quæ si eò animò mutantur, mutatur & jus civitatis, definitquè ejus esse civis: Dico ergo, quòd quis civitatem suam deserere possit, quanquam illud regulariter non fiat nisi consultò magistratu ex mutuà ad defendendum & parendum obligatione; sed suppono casum, ubi tantùm versatur jus civis, & nihil Reipubl. interfit ejus discessus, ubi magistratus invitum detinere nequit, aut impedire, quòd minùs sibi alibi uberiores victum quærat:

§. 16. Hinc cùm, simpliciter consideratò, hoc jus sit suum privatum, rectè ei renunciare potest, idem illud est, quod *Cicero Orat. pro Balbo verb. ne quis in civitate &c.* vocat fundamentum libertatis; atque dici solet, *jus migrationis Germ. abzugh.* In aliquibus locis hoc jus insuper restrictum est, ut non liceat migrare, nisi censu emigrationis datò, seu certam bonorum summam civitas capiat. *Germ. Nachsteuer. Gail. 2. obs. 36. n. 10. Struv. Exerc. l. 54. & ibid. allegat. Grot. qui in notis suis ex Serviò notat consuetudinem antiquam fuisse, ut qui in Gentem transfiret, priùs se abdicaret ab eà in quâ fuerat, de J. B. & P. lib. 2. c. 5. §. 24. n. 1. & 2. ubi plura huc pertinentià refert.*

§. 17. Quemadmodum igitur civis est ex domiciliò, ita, eò mutatò, civis esse definit, & sit peregrinus, quam primùm animus ejus apparet, vel ex proprià declaratione, aut talibus indiciis, quæ declarationi sunt proxima *per l. 7. Cod. de incol. &c. l. 13. ff. ad munic.* Hodie testantur *Gail. d. lib. obs. 35. n. 9. Struv. d. Exerc. ib. 52. & ibid. allegat. Mavius*, certum pluribus locis præstitutum esse tempus, intra quod, nì revertatur quis, definire eum esse civem.

§. 18. Fiebant etiam cives aliquando per pœnam non cives, seu Peregrini. *Per l. 10. §. 6. ff. de in jus voc. Seu ἀπίδες*, id est, extorres;

torres; suntque peregrini omnes, (§ 13.) qui non sunt cives; Cæterum illud adhuc jus civile Romanorum origini tribuit civium, ut possint cogi ad obeunda munera; incolæ, qui etiam domicilium fixum tenent, sed ibi non oriundi cogi ad ea non possint. *vid. d. l. 7. Cod. de incol. l. 1. 3. Cod. eod. l. 20. 29. ff. ad munic.*

§ 19. Hi peregrini seu non subditi, si in aliò quàm proprio reperiantur, vel ad tempus morentur territoriò, sunt summæ istius potestati subiecti, cujuscunqûe sint conditionis, imò & Princeps alterius territori: quod quidem ante occupata territoria, utpote, cùm imperium tantùm in certas competeabat personas, juris non fuit; (§ 11.) sed, iis occupatis, ultra imperantium atque parentium ordinem non datur tertius. Verùm peregrinus non absolutè hòc casu fit subditus hujus imperii, sed (per §. 14.) quoad actus tantùm, qui nascuntur ex præsentia. Sic exemplum est in Mariâ Stuartâ Reginâ Scotiæ, quæ ob crimina in Angliâ atque criminis læsæ Majestatis, ne dicam perduellionis, convicta capite plexa est priori seculò annò 1587. cùm satis ii, qui à partibus ejus erant, exterorumque Principum legati objecerunt & urserunt dignitatem Regiam supremam in Scotiâ potestatem, prævaluit tamen ratio paulò ante allegata: *vid. Eman. van Meteren Nederlantsche Historien lib. 13.* Quod ergo in Principe obtinet, multò magis in ejus legatò, reliquisque subditis obtinebit.

§ 20. De clericis autem quid dicendum? an hi & præcipua eorum capita ecclesiastica imperio territori subditi sunt? Resp. omninò quòd sic ex supra dictis; cùm, religionem erga Deum, cæteraque jura naturalia tueri, sit summæ potestatis, quæ cui competeat, satis superque demonstravimus; quatenus autem religio sit pura proponenda, atque sub tutelâ istius potestatis sit immaculata servanda, inter privatos, scil. jus hoc privatum, cùm sit quæstio Theologica, meritò eam remittimus illius Doctoribus discutiendam; interim videri potest Ursinus, Theologus insignis, ubi de clavibus regni cælorum agit: Clericos initiò Christianis Imperatoribus subiectos fuisse tot constitutiones in Cod. testantur, quibus Imperatores de ipsorum doctrinâ & juribus disponunt, pœnasque dicant: Novellæ quoque constitutiones plures circa eos occupatæ sunt; ut miranda sit nonnullorum audacia, dicentium; Imperatorem Justinianum leges

circa sacra contra omne fas & jus divinum tulisse; sed observârunt id insuper cæteri Imperatores, si historiis fidem habere liceat, usque ad Ludovicum Bavarum, qui cervices suos Pontifici subjecit: Henricus VIII. Angliæ Rex ita religioni Românæ addictus, ut, quod contra Lutherum scripserit, ab ipsò Pontifice, præter auream rosam, donatus sit titulò DEFENSORIS FIDEI, tamen crimine læsæ Majestatis reos pronunciavit, qui ipsum in territotiò suò non agnoverunt summam potestatem circa sacra *d. amb. histor. Belg. lib. 1.* Verum quidem est in Clericis Judæorum summam, statim à liberatione Babylonicæ servitutis, fuisse potestatem; sed hi non quàm clerici, sed quàm Duces populi eam habuère: Antiquis etiam Pontificibus Romanorum à Numâ Rege potestas circa sacra non fuit privativè, sed subordinatè, concessa: Ne autem acta agere, atque jam olim decisa & finita iterum disputanda proponere videar; progrediar ad *jura* civium & peregrinorum principaliora, eaque brevius, quàm dici possint, ne in immensum hæc disputatio crescat, tradam.

SECTIO SECUNDA DE JURE CIVIS & PEREGRINI.

§. 1. **E**x iis, quæ vidimus in personis civium & peregrinorum; non indistinctè videre licet jura esse duplicia: Alia, quæ circa eos, qui ex perpetuitatis jure oriuntur; alia quæ circa eos actus, qui momentarii, & semper exerceri possunt, sunt occupata; Hæc omnes, illa tantùm verè subditos obligant; Hæc dicam universalialia, illa particularia: Particularia iterum sunt publica, seu quæ ad civitatis rei quæ ejus publicæ statum spectant *l. 2. §. 2. ff. de just. & jur.* & privata, seu quæ ad singulorum utilitatem pertinent *d. l.* Illa sunt *activa*, quibus universis & cuilibet facultas data est utendi utilitatibus & juribus Reipublicæ, ut sc. legitimè defendantur: *Passiva* quibus omnes vel quilibet ad conservationem & defensionem civitatis & imperii tenentur; quorum obligatio obedientiæ intra fines imperii tantum continetur, defensionis verò vinculum etiam extra terminos imperii obligat.

§. 2. Hinc

§. 2. Hinc quæstionis decisio facilis, an omnes, qui in territorio sunt, activis juribus fruuntur? Qui in eò perpetuò sunt, ex perpetuitatis jure omnino frui possunt ac debent; qui verò peregrini sunt, seu ad tempus in eò morentur, possunt aliquò, scilicet, quòd simul defendantur jure frui; sed illud fit per accidens, neque ipsis jure hoc competit, quòd defendantur, sed quia territorium defenditur, etiam ille, qui tunc in territorio est, licet peregrinus defenditur; aliud enim est *jus* meum esse, quòd defendar, aut defendi debeam; aliud *accidens*, quò ego propter jus & beneficium aliorum nunc defendor.

§. 3. De transitu tamen videamus, an peregrinus jus habeat eundi & redeundi per terras aliorum; cum domino jus competat, non tantum agendi in suo, quod velit, sed etiam alios ab eò arcendi? Verum respondeo, omnino jus peregrinis transeundi, non quidem ex capite innoxie utilitatis, ut magnus Grotius *lib. de J. B. & P. II. cap. 2. §. 13.* putat, sed naturam competere: cum ille transitus sit medium aliquod necessarium; natura enim inter homines societatem constituit §. 3. *sect. 1.* cujus exercitium tollitur, sublatò transitu:

§. 4. Deinde, quæ, natura insuper ad ejus conservationem dedit commerciorum jura, tollerentur: nam natura terræ fructus proferre mandavit hominibus; omnis autem tellus omnia non fert, ab his ergo necessitatibus alibi quærendis neminem jura excludi patiuntur; tandem nihil obstat, dominum quoscunque à suo arcere posse, scilicet, in casibus non exceptis, & à natura reservatis. Addere liceat, usum eundi esse aliquid suam naturam individui, ideòque, quia occupari non potuit, occupatum non est, sed, ut commune, cuilibet adhuc competit; quatenus verò hic transitus, aut noceat, aut nocere dubitetur, eatenus dominus territorii eum arcere, ac sibi cavere potest, quia, prout cuilibet jure suo uti licet, ita quoque cuilibet jure licet jus suum defendere, & quò potest legitimò modò conservare.

§. 5. An ergo transiturus, vel solus, vel cum copiis, militibusque: (perinde enim puto) compellare debet Principem territorii? Dico eum non teneri, quia jure suo §. 3. & 4. utitur, & quidem naturam concessò, nullius, ergo, indiget venià, nullius gratià; No-

xius non potest haberi transitus, si, qui transit, ejus hostis nobis propterea damna minetur; quæ tamen damna, si perniciem certam secum trahant, excusaretur transitus vel potius ex necessitate, quæ quondamque habetur pro actu impossibili, ea enim demum facere ac permittere possumus, quæ salvâ vitâ & Republicâ.

§. 6. Onus seu vectigal transeuntibus ex lege territorii communi vel propter onus patrocinii imponi posse, imò & angaria seu operas præstandas rectè injungi nullus dubito, ne tamen jus transitus impediatur, quod, si impeditur, tenetur dominus territorii omne damnum refarcire, nec cum hujus jacturâ locupletetur per *l. 106. ff. de R. F.* vel si nulla locupletatio sit, quòd tamen ipsius injuriâ huic transeunti damnum adortum sit, id est restituendum, à quò nequidem necessitas excusabit, *Confer ea que Grotius dict. lib. & cap. § 1. 3. 14. 15. tractat.*

§. 7. Ad perpetuam autem habitationem exules, qui sedibus suis expulsi, jus non habent; licet imperio se subdicere velint, & si quæ alia ad seditiones vitandas sunt necessaria. *Diff. Grotius dict. loc.*

§. 16. Quemadmodum enim nemo cogitur in communione manere per *l. ult. Cod. com. divid.* ita quoque cogi non potest alium in communionem recipere, seu societatem, per *l. 26. §. 4. verb. Nemo ff. de Cond. in deb.* Ratio etiam hîc cessat, quam pro transitu petentibus adduximus, præsertim, si propter delictum expulsi sunt, atque civitas eos indignos judicavit suâ societate; quod sibi delinquens imputet.

§. 8. Distinguendam autem est inter id, quod *juris, humanitatis,* & civitati *utile* est: *utile* quidem civitati esse potest, exules, aliosquæ adesse, quibus assignet agros quos incultos ad colendum, aut, quòd meliùs & majori multitudine territorium, ejusquæ jus defendi possit: *Humanum* quoque & virtutis esse potest, homines, qui in proprio territorio vix, vel planè non, sibi, unde vivant, acquirere audent, recipere; *juris* verò est manifesti, dominum territorii terrendi jus habere. *l. 239. §. 8. ff. de V. S.* & quidem ipso naturæ jure dictante; adeoque, quod utile, quodquæ virtutis est, mihi meum non auferret, & alteri jus concedet: cæterum; *nemo alteri prodesse cogitur*, inquit *l. 2. §. 5. in med. ff. de aq. plu. arc.*

§. 9. Inquiunt præterea nonnulli, inter quos allegatus Grotius, popu-

populum peregrinum jus habere in alienò territoriò ad emenda necessaria, id est, ut jure teneantur cives ad necessaria peregrinis, sed non contrà: rationem afferunt ex conservatione suæ vitæ, quæ periret, nisi uteretur necessariis; quia ergo voluit natura conservationem sui ipsius, & vitæ, voluit etiam media, sine quibus illa conservatio obtineri nequit: Si verò cives jure non tenerentur vendere, atque jure suò omnes uterentur, necessariò peregrini perirent, quod rationi atque juris naturalis intentioni, adeoque sibi ipsi natura esset contraria, quod absurdum esset atque inauditum.

§. 10. Verumenimverò, ut libere dicam, quod sentio, nego hoc jus peregrinis competere (non enim hîc, quid virtutis sit, examino) quia lex naturalis possessoribus pro lubitu de rebus suis disponendi facultatem dedit, *ut quilibet rerum suarum sit moderator ac arbiter. l. 21. Cod. mandat. l. 25. §. 11. ff. de Hered. pet.* Deinde, dic mihi, quid juris alter habet in re meâ, quò mihi eam extorquere possit? Nonné contraria sunt, pro lubitu de re suâ posse disporre, & alterum in eâ jus habere, scilicèt, quò ego teneor eam alienare seu ipsi vendere. Contrarium id quoque juri nostro per *l. 11. Cod. de contrab. emt. Invitum comparare vel distrabere postulantis desiderium, justam causam non continet addatur l. 11. ff. de R. J.*

§. 11. Porò, quis est, qui ignorat notissimum illud fundamentum, scil. emtionem venditionem *consensu* contrahi, non unius, sed *utriusque* utrùm, ergo, ego consentiam, nec ne, si tibi peregrino jus esset, tamen contractus erit, & quidem consensualis; quid absurdus! quid iniquius! Perinde etiam, ac si natura jus alicui dedisset in res alterius, verùm non aliter, quàm si æquale præstet: Concedo, omnino, naturam quidem voluisse conservationem sui ipsius, sed non injuriâ: persuasum mihi insuper habeo, vix ullos fuisse homines (tî unquam quisquam sibi durus ita, atque injustus fuit) qui non sibi talia occupârint loca, unde se conservare potuerint, saltem quærere debuerant, cùm natura hominibus satis locupletem dederit terram; utî perspectum est ex perfectissimâ DEI circa conservationem intentione.

§. 12. Atque, si fortè natura necessitatem adoriri faciat ex postfacto, proinde statim non concedit jus in res aliorum: Et quid non auderent peregrini illò jure freti, quippe, an necessè habeant, vel

ne iudicium esset penes ipsos. Sed quanquam peregrinis hoc jus non concedatur, natura satis superque hæc in re providisse videtur, dum non semper inviti sunt homines ad res suas vendendas communi pretio, suggerendo virtutem, atque humanitatem, introducendoque indigentiam quandam territoriorum reciprocam, & propterea commercia eorumque jus omnibus patens, quatenus dicto modo inter volentes fit, nec propter damnum Reipublicæ, aut in pœnam quibusdam interdictum fit; cujus rei iudicium Principi tribuo.

§. 13. Quod ita de rebus necessariis dico, idem obtinere puto circa nuptias petendas earumque commercia per *l. 30. ff. de R. J.* Cum tertius jus non habeat in res, multo minus habebit in personas nostras: Quomodo ergo excusabitur raptus Virginum Sabinarum à Romanis, & Siloitarum à Benjamitis factus; Certè, initium ejus fuit injustum quidem, sed ex post factò cum raptæ Sabinorum virgines consenserint, Siloitarum ab initio; atque à Siloitis injuria insuper facta sit Benjamitis, rectè excusari poterit; de priori eleganter Ovid. 3. Fast. canit;

Fam steterant acies ferro mortique parata

Fam lituus pugne signa daturus erat;

Cum raptae veniunt inter patresque virosque. &c.

Et post

Tela viris animique cadunt, gladiisque remois,

Dant soceri generis, accipiuntque manus.

§. 14. Hoc jus sequuntur Pontificii, quos moribus hæc in re sequimur, dum in *cap. ultim. X. de raptu*, nuptias inter raptorem & raptam permittit ex consensu subsequente, inquiens; *conformius esse juri natura & gentium*; Aliud tamen non sine causâ jure Civili constitutum est. *l. un. §. 1. in fin. Cod. de raptu Virg.* Quoniam nullò modo nullòque tempore, inquit Imperator, *datur à serenitate nostrâ licentia eis consentire, qui hostili more in nostrâ Republicâ matrimonia sibi conjungere student*: aufertur hæc jus in pœnam, quod licet.

§. 15. Aliàs utrumque & de rebus, & de personis commerciorum jus (*conf. que supra in jure transitus ex conservatione generis humani adduximus.*) Aded competit peregrinis, ut summa potestas id interdicare non possit; jus enim ipsis, quod naturâ competit auferet: Civibus itidem & jus de rebus & personis liberè disponendi eriperet.

§. 16. Dico, ergo, quòd, licèt in Principem contulerint cives summam potestatem, & ea, sine quibus hæc exerceri nequit; quod verò ad dominia, vitam, religionem, & quæ ad ea requiruntur privatim exercenda attinet, civibus tantùm jus competere, quod tueri Principis est, simulquæ, ut illo jure uti frui civibus liceat, scilicèt, ad quod conditi homines societatesquæ constitutæ sunt; quam tutelam si egrediatur Princeps delinquendo in vitam, religionem, & bona; omninò asserendum puto Principem potestate suâ cadere, civibusquæ rursum devolutum seu renatum esse imperium, adeò, ut jus habeant cives imperium illud in aliùm iterum conferendi, atque Principis, qui ita privatus factus, delicta puniendi.

§. 17. Sed boni Principis est ea omnia defendere, quia verò una hæc & singularis persona omnia & intus & foris ritè regere ac tueri sola nequit, tenentur cives ut ei assistant bonis & operis, prout necessitas requirit, quæ supra §. 1. nomine jurium passivorum veniunt, & cum Juris-Consultò Romanò voco *munera*, personalia & patrimonialia: quantum ad administrationem Reipublicæ, cives tenentur ea præstare; quæ tamen munera plurimùm dignitate & honoribus ornata ac distincta sunt.

§. 18. Exinde quærisolet, an peregrini possint esse in muneribus, adeoque dignitate præferri civibus? an verò civibus solis jus sit illa petendi ex regulâ; *secundùm naturam est, commoda cujusquæ rei eum sequi, quem sequuntur incommoda l. 10. ff. de R. J.?* Atque illud verum est, quia ad hoc ita dictum incommodum, scilicèt defensionis, seu ministerum cives tenentur; sed ideo fruuntur cives commodiâs juribus suis, quibus frui omnes intendere debent, Nec sequitur inde, Principem, qui summas tenet, obligatum esse præcisè eligere è civibus, quibus conferat dignitates; cum enim tota potestas in eò, atque administratio resideat; quod suâ personâ facere nequit, facere potest per alium; atque perinde erit, si modò administraretur Respublica, cum tota hæc quæstio in jure administrationis consistat; Peregrinus rectè itaque munus cum dignitate præ civibus ex concessione summæ potestatis habere potest: Hæc ita de jure, nisi aliud in civitate constitutum obtineat, uti in Patriâ meâ, quod vocatur *jus indigenatûs*.

§. 19. Jure suò uti si impediatur per injuriam concivis, id cognoscere

cere atque restituere Principis est, aut ejus, cui Princeps ea dijudicanda demandavit: Pariter adibit civis suum Principem, si læsus in alieno territorio, ubi peregrinus fuit, per quem restitutionem ab altera parte petet, quæ si negetur, Princeps repressalia concedere, aut, si res sit tanti momenti, bellum indicere, vel quovis meliori modo civium suorum jura descendere, damnaque avertere, ac restitui curare solet, sed hodie non facile peregrinis administratio justitiæ etiam contra cives negatur, vel ex usitatis bonisque moribus & reciproco studio, vel pacto inter civitates convento.

§. 20. De eo autem quæri potest, si civi gravis injuria aut damnum à Principe vel ejus jussu à justitiariis immineat, an civi tale sit jus à naturâ concessum, quò se contra eos defendat, imò cum illorum cæde? Si notoria sit illa injuria, nec reparatio aliquando sperari possit, jam se defendet contra tales injustos invasores, ne tali modo omnes cives diripiat injustitia; adeoque non tantum ut privatus & aggressor, sed ut hostis totius Reipublicæ arceri potest; si autem injustitia sit dubia, jam, cum ejus rei judicium sit penes Principem, defensio talis non licita est, & quod hac in parte agit Princeps, justè agere videtur; In levibus autem & reparabilibus causis melius erit, licet notoria sit injustitia, si reverentiæ ac sanctitati personæ seu territorio cedatur, donec injustitiæ principem pœniteat, aut justior alius succedat; si verò reparationem omnino neget Princeps, eam concivium auxiliò, quibus periculum par imminet, aut exterorum ope recuperabit læsus.

A N N E X A.

(1) Possidens immobilia nuda promissioni non committitur. (2) Non est antinomia inter l. 39. ff. de pact. & l. 34. pr. ff. de contr. emt. sine correctione junct. l. 66. ff. de jud. l. 96. ff. de R. F. l. 29. ff. Loc. Cond. l. 99. de V. O. (3) inter l. 15. ff. de reb. Cred. & l. 34. ff. mandati. (4) Plura habens chirographa unum reddens videtur debitum remisisse. (5) L. 5. ff. de Extraord. cognit. non negat triplicem capitis deminutionem. (6) Querela locum non facit successorio edicto. (7) Ususfructuarius servitutem vindicare potest contra dominum. (8) Cautio de usu ex boni viri arbitratu remitti nequit, quamvis ad constitutionem ususfructus non pertineat. (9) Servitus pro parte retineri, non verò remitti aut acquiri potest. (10) Pignus rei aliena, si debitor dominus sit, convalescit. (11) Beneficium l. 24. Cod. de Evict. obtinet, etsi pactum sit de evictione non præstanda. (12) Fure Canonico superveniens mala fides facit cessare Publicianam. (13) Competit etiam Publiciana quando quis rem à furioso, ignorans eum furere, emit. (14) Pecuniâ dotali emptum sit dotale.

F I N I S.